

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE GESCHIEDENIS
VAN BURGER EN BOTTINE
(of: Doorgegroeide Herfst heet Winter)

Een toneelspel in vijf bedrijven

door

Christiaan R.J. Bosman

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2015
Nr.3257

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel
www.sabam.be

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagformulier dat, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie
www.stichtingbredero.nl

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *DE GESCHIEDENIS VAN BURGER EN BOTTINE* op te voeren moet de naam van auteur *CHRISTIAAN R.J. BOSMAN* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.
De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2015/0220/005
ISBN- 978- 90-385-13331

© 2015 Toneelfonds J. Janssens/Christaan R.J. Bosman
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(2 dames – 3 heren – Fig.)

MAX BURGER : Hij staat voor de modale burger. Zijn wereldbeeld in het eerste bedrijf is vrij ruim. Zo leest hij ook heel wat aangeboden tijdschriften. Alles interesseert hem, hij weet van alles iets en hij is de verdraagzame goedgezakte, die echter wel degelijk standpunten inneemt en deze onbevange verwoordt naar Bottine toe. We vernemen dat hij gaat huwen met Ayse, een meisje van Turkse afkomst. Daar huwt hij inderdaad mee en beslist te vluchten als zij en zijn nakomelingen in gevaar komen.

AYSE AYKIN : Zij is eerst de verloofde van Max, later zijn vrouw. Ruimdenkend meisje dat jaren haar best doet om zichzelf en haar familie te integreren, spreekt een accentloos Nederlands, waar zelfs Bottine zijn hoedje voor afneemt. Door haar charme zaait ze af en toe twijfels in het denken van Bottine. Ze ontmoet hem overigens maar drie keer. Wanneer ze zwanger is, neemt haar man het besluit dat ze uit deze wereld moeten vluchten. In het nieuwe regime is ze meer geïsoleerd dan Max en voelt zich schuldig dat ze hem in gevaar brengt.

JAN-LODEWIJK BOTTINE : De familienaam van Jan-Lodewijk, Bottine, maakt duidelijk dat hij de man is van orde en gezag. De orde is conservatief, uiterst rechts en het gezag is ondemocratisch, omdat de democratie te veel gevaarlijke mankementen vertoont. Zijn personage misleidt: hij is helemaal niet de stoere man, die staat voor orde en gezag, maar is onzeker, twijfelt voortdurend, is zwak. Hij weet dit te camoufleren. De misleiding verklaart zijn eindbeslissing: wanneer hij ogenschijnlijk zwak is op het einde en “Burger” en zijn gezinnetje laat ontsnappen, is hij eigenlijk voor het eerst sterk. Deze daad is de eerste bewust eigen daad en leidt voor hem de catharsis in.

MARTHA BOTTINE-STAELENS : De “lady MacBeth” in het stuk. Niet haar man is een streber, maar zij. Net zoals haar man “doet alsof hij sterk is”, houdt zij zich op de achtergrond, waar anderen bij zijn. Dit is volgens de partijdiscipline. Slechts tegenover haar man die ze steeds aanpoort om zijn plaats binnen de partij op te nemen, is ze duidelijk een meerdere. Tegenover de andere personages is haar houding aanmatigend, behalve tegenover de krantenjongen. Ayse is maar drek, uitschot, de te verwijderen afval. Burger is de zwakkeling, want oorzaak van rassenvermenging. De krantenjongen is in haar ogen een kerel die zijn plicht doet, die werkt, die zich gedraagt naar richtlijnen van de partij en dus de enige met wie ze zich op gelijke hoogte plaatst.

KAREL : Krantenjongen in de Kiosk. Hij is een voorbeeld van “horen zien en zwijgen”, een meester-kameleon. Hij is een soort Burger in het begin en lijkt wat op Bottine op het einde, maar blijft diep in zichzelf gewoon zichzelf. Hij is een gesprekspartner voor alle personages en vervult de rol van hun geweten, of hun tolk: hij tolkt wat ze over zichzelf zeggen terug naar hen. Zijn aanpassingsvermogen blijkt uit de manier waarop hij van diversiteit in het

aanbod van de kranten en tijdschriften langzaam overschakelt naar de uniformiteit van het partijaanbod. Ook de presentatie (chaos in het begin) verwordt onder zijn handen tot orde. Wanneer hij maar één krant meer verspreiden mag, ordent hij er exemplaren van rond zijn kiosk alsof er nog honderden kranten zijn, maar hij hangt ze netjes en geordend op, omdat de partij orde voorschrijft. Wanneer de zaak te heet wordt (verraad van mevrouw tegenover Bottine), is hij de rat die het zinkende schip nog net weet te verlaten: hij is weg als de soldaten komen.

DRIE OF VIER FIGURANTEN : Soldaten die in het vijfde bedrijf Bottine neerschieten. Komen van het bedrijf er voor als toevallige passanten in het park, soms om een krant te kopen, soms op patrouille. Eén van hen heeft enkele woorden tekst.

DECOR

Het decor bestaat uit een ingang van een parkje, vanuit het park bekeken. Er staat een krantenkiosk met heel wat verschillende tijdschriften en kranten. In het midden hebben we een zitbank. En aan de andere kant een openbare telefooncel, liefst een halfopen type, zodat we gemakkelijker kunnen meeluisteren. In de achtergrond staat een openbaar toilet voor mannen: een muurtje waarboven we nog net de schouder en het hoofd van de plasser kunnen opmerken. Belangrijk is het parkgeveen.

Naarmate de seizoenen opschuiven, evolueert de maatschappij eveneens. De tekst maakt dus noodwendig dat het decor, hoewel in principe steeds dezelfde site, toch wijzigt. Bij de plantengroei in het park is dit het opvallendste. Bottend groen wordt dat in het eerste bedrijf want het is dan lente. De zomer brengt dan weer weelderig loof in het tweede bedrijf. Overheersend zijn de herfsttinten en vallende bladeren in het derde bedrijf. Het vierde bedrijf en het vijfde bedrijf zijn duidelijk winterbedrijven. Het vijfde verandert niet terug naar lente. Dit is een symbool: eens de maatschappij van Bottine gevestigd is, blijft het winter! Hier vallen vooral de kale dode takken op.

Ook de kiosk wijzigt. In het eerste bedrijf merken we er een overwoekerende veelheid aan tijdschriften. Een ervan moet opvallen: het partijblad waarvan Bottine er een koopt: donker met witte opdruk. In het tweede bedrijf zijn er meerdere van deze duistere kranten, maar belangrijk in het derde bedrijf is dat er slechts enkele tijdschriften meer worden aangeboden, allen geënt op de partijkrant van Bottine. In het vierde bedrijf blijft enkel één tijdschrift en één krant meer over. Tijdens het vijfde bedrijf is dat enkel nog de partijkrant van Bottine, en bovendien is dit zeer ordelijk gepresenteerd, het overwoekerende karakter van de diversiteit uit het eerste bedrijf is nu helemaal verdwenen.

De toiletmuur bevat enkele affiches voor alternatieve gebeurtenissen: witte mars, antimilitaristische betogingen, een Turks feest,... In het tweede bedrijf ook enkele verkiezingsaffiches, waaronder één opvallende: donker en met een foto van Bottine. Hij komt zichtbaar op als een goed militant van zijn partij. In

het derde bedrijf hangen er affiches voor massameetings van de partij. In het vierde bedrijf hangt er een oproep om vreemdelingen aan te geven aan de interne partijpolitie. In het vijfde bedrijf hangen er alleen nog partijsymbolen.

STRUCTUUR

We kiezen voor een vijfdelige structuur, ook intern in de bedrijven. Enkel het vijfde bedrijf doorbreekt dit, maar niet echt als een bevrijding. Rekening houdend met het aantal personages, valt het eerste bedrijf uiteen in ook vijf fragmenten, die ons de gelegenheid geven de personages en hun onderlinge verhouding te leren kennen. Het tweede derde en vierde bedrijf komen hier op terug, maar steeds vanuit de vernieuwde situatie, waarin Bottine omhoog klimt met in zijn zog, of als zijn motor, zijn vrouw.

In het vijfde bedrijf (omdat twee personages weg zijn) opteren we voor een drieledige structuur. In een eerste scène is dat een confrontatie tussen man en vrouw in het gezin Bottine.

Op de tweede plaats de scène met de kleine monoloog van meneer Bottine en aan het einde ervan de fusillade die een eind maakt aan zijn leven.

De slotscène is in functie van de nieuwe situatie voor mevrouw Bottine tamelijk kort. Ze begint met figurantensoldaten die haar ruw wegduwen van het lijk van haar man. In een laatste kleine monoloog vertelt ze haar catharsis.

SYNOPSIS

In een park komen Max Burger en Jan-Lodewijk Bottine regelmatig samen om er een praatje te slaan. Bottine zit in de politiek, extreem rechts. Hij is een hele piet, met achter hem zijn vrouw. Zij drijft hem voort en prent de rechtse ideeën goed in zijn kop. Deze komen letterlijk van Jörg Haider, Adolf Hitler en publicaties van het Partijbestuur van het toenmalige Vlaams Blok & Filip De Winter. Het kleurrijke leven in het park verwordt tot een grijze uitzichtloze schijnwereld. Uiteindelijk moet Max Burger vluchten en gaat hij ten onder. Ook Bottine komt binnen de klassieke vijfledige structuur tot nieuwe inzichten.

Opdracht

In een tijd
waarin de negatieve vormen van verrechtsing
opnieuw de kop opsteken,
is het nuttig in herinnering te brengen
wat de vruchten hiervan in het verleden geweest zijn.

Daarom een dubbele opdracht.

“De geschiedenis van Burger en Bottine”
is in de eerste plaats geschreven
als een zoveelste,

maar niet minder nodige,
hulde aan alle slachtoffers van uiterst rechts,
vooral, maar niet uitsluitend, in de Tweede Wereldoorlog.
Ongeacht we achter hun levenswijze, politieke inzichten
en wat hen tot slachtoffer van de verschillende regimes maakte,

staan,
blijven we verkondigen dat zij minstens
bestaansrecht, recht van vrije meningsuiting
en recht op respect verdienen.

Hun liquidatie, op welke wijze ook, blijft een misdaad tegenover hen
persoonlijk en tegenover de gehele mensheid.

Bovendien is “De geschiedenis van Burger en Bottine” geschreven
als een waarschuwing om regimes, partijen en personen
die een herhaling van dergelijke feiten, onder welke vorm ook
en in welke vernieuwde context ook, voorstaan,
een halt toe te roepen.

Iedereen die nu de gruwel van de Tweede Wereldoorlog afkeurt,
moet in eer en geweten
ook een nieuwe rechtse (of extreem-linkse) orde,
die mogelijkheid op een herhaling van de feiten
en herwaardering van de achterliggende ideeën
in de verdoken agenda voert,
met kracht afwijzen.

EERSTE BEDRIJF

LENTE

Scène 01.01

(De planten zijn frisgroen: het is lente. Burger staat in de telefooncel. Hij stopt geld in het toestel en drukt een nummer. Hij draagt een grijze ribfluwelen broek en een grijze slobbertrui. Bottine komt op, wandelt stijfjes naar de kiosk, koopt zijn tijdschrift en met het tijdschrift onder de arm gaat hij naar het toilet. We zien aan zijn gezicht dat hij plast en dat dit deugd doet. Hij draagt een grijs maatpak. Het zou leuk zijn indien de spelende groep er in slaagde eenzelfde grijstint te vinden voor beiden.)

BURGER : Met Eric?... Neen, je hoeft hem niet te halen, Anneke. Ik kan dit net zo goed met jou regelen. Ik wil je uitnodigen voor een namiddagparty Baklava... Ja, ik weet ook dat zulks een zoeterige bedoening is. ... Ik wist niet dat je aan het lijnen was. ...Luister, ik beloof je: er zullen nog wel andere dingen zijn ook, niet allemaal van die zoeterige plaktoestanden. Ik heb trouwens ook fruit op de kop kunnen tikken *(kijkt even om naar Bottine die duidelijk klaar is met plassen, en zijn rits dicht trekt, hij vervolgt veel zachter)* en wat gras, je weet wel! *(met normale stem)* Uiteraard is die ook welkom. Er komen trouwens heel wat koppeltjes van de klik... Natuurlijk niet zomaar, maar... Neen, ik zeg het liever niet. Anders brengen ze weer cadeautjes mee... Neen, je mag echt niets meebrengen, gewoon komen, gezellig wat eten, wat drinken, misschien een danspasje zetten *(veel stiller met een schuwe blik naar Bottine, het gaat duidelijk niet over gewone sigaretjes)* en wat roken... Goed dan. Beloof mij het aan niemand te zeggen... Goed. Wel, je weet dat ik een maand of vier geleden aan zee was en daar een meisje leerde kennen... Ja, die... Gisteren ben ik bij haar thuis geweest... Ja natuurlijk niet voor de eerste keer, maar wel voor de eerste keer officieel... Juist, ik wil met haar trouwen en moest dus haar hand

gaan vragen... *(een beetje verveeld, in zijn milieu is dit duidelijk niet de normale gang van zaken)* Ja, dat weet ik ook, het klinkt verschrikkelijk bourgeois en blasé, maar je weet toch hoe dat in haar milieu... Neen, neen, helemaal geen rijkelui, gewone arbeiders zoals mijn ouders. Haar vader is kabellegger of zoiets. Hij graaft grachten, iemand anders legt er een kabel in en weer iemand anders gooit de greppel dan weer dicht... O, heb ik dat nog niet gezegd? Ayse.

(Bottine kijkt op van zijn tijdschrift en kijkt nadrukkelijk en met een zekere verachting op het gelaat in de richting van de telefooncel)

De rest bespaar ik je maar, ik wil er zelf mijn tong niet te dikwijls over verstuiken... Turkse, maar haar ouders komen uit Duitsland. Daar woont de rest van haar familie... *(bemerkt de blik van Bottine en spreekt dus weer wat stiller)* Natuurlijk spreekt ze Nederlands. Ik denk dat ze wel nog Turks verstaat, maar ze spreekt het zelf nog nauwelijks... *(andere meer uitleggende toon)* Eigenlijk moet je haar wel kennen. Die Turkse jongen waar jij vorige zomer voor wegsmolte, maar die je nooit opgemerkt heeft..., ja, die... Dat is haar oudere broer. *(beetje ondeugend, zoiets van wie weet worden we ooit nog familie)* Ja, de wereld is inderdaad klein. *(uitdagend, het moet een argument zijn om haar ook te laten komen)* Hij komt ook... *(plagerig)* O maar hoop daar niet te veel op, zijn verloofde maakt de baklava. Ik denk dat ik nu maar eens inhaak, Anneke, anders moet ik weer een muntstukje bijsteken en ik zit zowat zonder enkel geld. Neen, neen. Ik heb wel geld, hoor, hoe dacht je dat ik het feestje anders kon financieren... *(hij moet blijkbaar verklaren waar hij plots al dat geld vandaan haalt. Tegelijk kijkt hij vrij koeltjes in de richting van Bottine, die nog steeds naar hem zat te kijken.)*

(Bottine voelt zich betrappt en gaat dan ook verder met het lezen van zijn tijdschrift)

Mijn uitkering is net aangekomen en gisteren kwam er nog een extraatje van het interimkantoor. Neen, ik heb geld, alleen de muntstukjes ontbreken. (*weer andere toon, hij wil nu echt afsluiten*) Je komt dus? Met Erik? ... En je brengt Katleen en haar ventje ook mee. Hans en zijn ventje, je weet wel die... Ja, André denk ik dat hij heet... Juist, die... Wel die komen ook. Wat vraag je? ... Natuurlijk hebben haar vader en haar broer toegestemd, zou Ervan er anders bij zijn deze namiddag? ... Ja, zo heet hij. (*Hij haakt duidelijk goedgezind in en komt naast Bottine op de bank zitten.*)

BOTTINE : (*een beetje ontwijkend, maar toch uitluistertoontje*) Je lijkt bijzonder goed gezind, jongeman.

BURGER : Dat ben ik ook, meneer Bottine.

(*Bottine slaat het blad van zijn krant om en leest eerst even verder. Dan neemt hij Burger even op van terzijde. Deze zit nog steeds na te genieten en glunderen na zijn telefoontje. Er zit een lichte spot in de toon van Bottine, wanneer hij verder gaat.*)

BOTTINE : Ik veronderstel dat er meer nodig is dan dit lenteweertje om je zo te doen glunderen.

(*Burger blijft wat geheimzinnig, hij knikt alleen maar. Aan de houding van Bottine merken we dat deze wel wat nieuwsgierig is. Zijn uitluistertoontje, dat zijn maatwerk zal worden, verscherpt.*)

Ik ken je al een beetje, Max, je bent weer verliefd...

BURGER : Weer? Meneer Bottine, u spot met mij. Ik ben verliefd, niet opnieuw, maar nog steeds.

BOTTINE : (*blijft wat spottend*) Niet opnieuw dus. (*vals berustend in het 'niet weten', hij zegt dit duidelijk om meer te weten te komen*) Dat is eens wat anders, dan.

BURGER : (*trapt er in en legt zijn zieltje bloot*) Dit is dé Liefde, meneer Bottine, Liefde met hoofdletter.

BOTTINE : (*vermaakt zich duidelijk*) Oh! Het wordt deze keer dus echt iets serieus.
 (*licht venijnig, we leren voor het eerst zijn ware aard kennen*) Voor zover het zedenverwilderde jonge volkje de liefde ernstig neemt natuurlijk.

BURGER : (*trapt er verder in*) Het is ernstig, meneer, toch deze keer. Ik heb me gisteren verloofd en over twee maanden trouwen we.

BOTTINE : Wat gaat het snel tegenwoordig. Ik hoop dat je ze langer dan twee maanden kent...

BURGER : Natuurlijk, meneer. We kennen elkaar nu vier maanden, maar ik heb het gevoel alsof ik haar al jaren ken.

BOTTINE : Een vrouw ken je pas echt -en dan nog maar voor een klein beetje- als je er één jaar mee gehuwd bent... (*mijmert even weg, en dan kortaf*) En dan is het te laat, Max.

BURGER : Niet erg bemoedigend. Maar ik neem aan dat u grapt. Meneer Jürgen, die deftige vriend van u, vertelde me dat je een heel leven met een vrouw gehuwd kunt zijn en dat ze de laatste dag van je leven je nog kan verrassen met iets wat je niet van haar wist of kende.

BOTTINE : (*bekijkt hem eerst even aandachtig en ernstig*) Ik wist niet dat je Jürgen kende. (*beetje betuttelend, maar ook met een zekere strengheid*) Het zou je trouwens deftiger staan als je sprak over meneer Verstappen.

BURGER : Oh, maar hij drong er zelf op aan dat ik Jürgen zou zeggen.

BOTTINE : Ik kan het me voorstellen. Hij doet altijd zo familiair met mensen.

BURGER : Ik vind dat sympathiek van hem.

BOTTINE : Jij misschien wel. Ik vind het misplaatst, familiair gedoe. Ik zou je ook kunnen zeggen me bij mijn voornaam te noemen, maar ik doe dat niet, dat hoort niet. Ik bedoel: gezien ons leeftijdsverschil.

BURGER : (*verwonderd naar Bottine*) Ik wil ook helemaal niet familiair zijn... (*zijn nieuwsgierigheid wint het, maar hij neemt nu het mysterieuze over*) Ik zou het ook niet kunnen, u met de voornaam aanspreken.

BOTTINE : (*Even uit zijn lood geslagen*) Hoe bedoel je?

BURGER : U hebt hem nog nooit gezegd.

BOTTINE : Dat weet ik. En zo hoort het ook.

BURGER : U maakt me verschrikkelijk nieuwsgierig. Het is alsof er iets mee is.
(belerend als verkocht hij de meest belangrijke wijsheid op aard) Als iemand zijn voornaam niet wil zeggen, lijkt het of hij iets te verbergen heeft of zich voor zijn voornaam schaamt.

BOTTINE : Dat vind ik vrijpostig. Maar je hebt gelijk.

BURGER : *(op zijn beurt wat uitdagend en uitvragend)* Wel? *(plagerig)* Uitleg...

BOTTINE : Ik schaam me er voor. Niet dat ik in wezen er iets zou aan veranderen.
 Alleen de taal.

BURGER : Is dat nu zo belangrijk?

BOTTINE : Ja. Dat is belangrijk. Het vertelt heel wat over jou. Het bepaalt bovendien voor een stuk hoe de mensen tegenover jou staan. Het bepaalt hun houding tegenover jou.

BURGER : *(luchtig)* Officieel heet ik Maximiliaan. Maar iedereen noemt me kortweg Max. U ook trouwens.

BOTTINE : Van niet beter weten. Ik heb al die tijd gedacht dat je Max heette.

BURGER : Sommige familieleden langs moeders kant noemen me Maxim, omdat in hun Engelse traditie Max een meisjesnaam is. Mijn grootvader noemde me altijd Maximilien...

BOTTINE : Juist, dan kun je beter Maximiliaan afkorten tot Max of Maxim. Daar wringt ook bij mij het schoentje.

BURGER : U maakt me vandaag bijzonder nieuwsgierig.

BOTTINE : Dat wist ik niet, anders had ik mijn mond gehouden.

BURGER : Maar wie A heeft gezegd, moet nu ook maar B zeggen.

BOTTINE : Wat een cliché. *(gegeverd)* Ik heb mezelf in de val gelokt, blijkbaar. Goed dan. Ik heet Jan-Lodewijk. *(met wat aarzelend in de stem)* Eigenlijk Jean-Louis. *(snel toevoegend)* Maar ik heb het voor vrienden en kennissen omgedoopt naar Jan-Lodewijk. De meeste van mijn kennissen noemen me Lode, dat klinkt beter. Eigenlijk had ik graag Johann-Ludwig geheten.

BURGER : Dat is toch allemaal hetzelfde.

BOTTINE : Zo denkt de jeugd er over, ik weet het. Maar dat is niet hetzelfde.

BURGER : Jean-Louis of Jan-Lodewijk, dat maakt niet uit.

BOTTINE : We zijn Vlamingen en Jean-Louis is een Franse naam. Ik vind dat je je kinderen maar namen moet geven uit hun eigen cultuur, uit de tradities van je eigen volk.

BURGER : Misschien is uw familie van Franse afkomst.

BOTTINE : *(bekijkt hem bruusk en boos)* Je hebt wel genoeg gezegd voor vandaag.

BURGER : Ik grapte maar wat. *(kijkt naar zijn uurwerk)* Is het al zo laat? Ik moet nog drank halen voor het feestje deze namiddag. Excuseer me, meneer Bottine. *(Hij wil duidelijk herhalen met de voornaam er bij)*, of mag het toch...

BOTTINE : *(steekt boos en bezwerend de vinger op)* Zo is het genoeg. Blijf jij maar meneer of meneer Bottine zeggen.

BURGER : Waarom? Nu ik hem toch ken...

BOTTINE : Dat is net iets beleefder.

BURGER : *(een beetje spottend)* Bottine? Klinkt dat ook niet wat Frans? Ik geloof rotsvast dat één van uw mannelijk voorzaten helemaal uit Zuid-Frankrijk afkomstig was...

BOTTINE : *(rood aangelopen, als om een excuus te kunnen geven)* In het geheel niet. De familienamen ontstonden onder Napoleon. Vandaar die Franse namen.

BURGER : *(een beetje spottend)* Ook de Vlamingen?

BOTTINE : Het is normaal dat heel wat Vlamingen een Franse familienaam dragen. De beampten uit de Franse overheersing zijn daar verantwoordelijk voor.

BURGER : Ik ben nu echt weg. Nog een prettige namiddag op kantoor, meneer Bottine.

(Lichten doven)

Scène 01.02

(Wanneer de lichten aangaan, komt mevrouw Bottine op. Ze is erg modieus en stijlvol gekleed in een donker grijs ensemble Ze gaat onmiddellijk op haar man af en blijft voor hem staan.)

BOTTINE : Ja schat, ik weet het. Ik had beloofd om kwart over twaalf naar huis te

komen...

MARTHA : Je zou inderdaad naar huis komen deze middag.

BOTTINE : Er is iets tussengekomen. *(hij kijkt nerveus rond)*

MARTHA : Dat zal wel.

BOTTINE : Het was die jonge snotneus,...

MARTHA : Burger!

BOTTINE : Juist, Max Burger...

MARTHA : Je had kunnen bellen dat het niet ging.

BOTTINE : Dat is het juist. Ja, ... hij was aan het telefoneren. Ik kon hem toch niet van het toestel wegrukken.

MARTHA : Nee, want je kunt hier je handen niet wassen.

BOTTINE : Ik kan het ook niet helpen. Hij loopt hier nu eenmaal rond...

MARTHA : *(een beetje geërgerd)* De hele dag, juist... Ja, wat kan hij anders doen, hij werkt niet, dacht ik...

BOTTINE : *(iets vriendelijker wanneer hij over zijn partij praat)* Ja, ik weet het, als onze partij wint, is er geen plaats meer voor hem.

MARTHA : Precies!

BOTTINE : Of... hij moet veranderen.

MARTHA : Wie niet werkt, zal niet eten en wie niet vecht om zijn leven, zal niet op deze aarde leven¹.

BOTTINE : Zo is dat... volgens de partijvoorschriften... Maar wij...

MARTHA : Natuurlijk ligt dat voor ons anders. Wij horen duidelijk in een andere categorie thuis. Wij behoren tot de sterken, de vlijtigen en de moedigen... En die verdienen wel een plaats hier op aarde²...

(Op dat ogenblik komt Max terug op. Hij gaat naar het urinoir. Aan de voorkant hangt hij een affiche op voor een straatkermis. Dan gaat hij plassen.)

¹ Adolf Hitler: Wie niet werkt, zal niet eten en wie niet vecht om zijn leven, zal niet op deze aarde leven. Alleen de sterken, de vlijtigen en de moedigen verdienen een plaats hier op aarde. (NSDAP-bijeenkomst Weimar 28 oktober 1925)

² idem

BOTTINE : *(met iets stillere stem van zo gauw hij Burger opmerkt)* Opletten, daar heb je hem weer.

MARTHA : Wie? *(kijkt even om)* Och ja, die... Als je het over de duivel hebt...

BOTTINE : *(om het gesprek een wending te geven)* Natuurlijk hoor jij ook tot de vlijtigen: thuisarbeid is arbeid.

MARTHA : Zo hoort het ook: de man verdient ze buitenshuis en de vrouw werkt ook gestaag voor haar gezin, maar dan thuis...

(Burger is ondertussen naar de kiosk en koopt op zijn beurt een tijdschrift. Hij gaat tegen de kiosk leunen en bladert door het tijdschrift.)

BOTTINE : Oh, voor ik het vergeet. Het kan wat later worden deze avond... *(met nadruk)* Ja, in afwachting dat iedereen aan het werk gaat, zal ik wel overuren kloppen om door die stapel zendingen te raken.

MARTHA : Overuren? En je afspraken thuis?

BOTTINE : Als ik om zeven uur nog niet thuis ben, bel jij dan naar Ludwig. Zeg hem dan dat ik nog niet thuis ben...

MARTHA : ...en dus waarschijnlijk iets later op de partijvergadering zult zijn, net op de dag dat het bestuur te gast is bij ons... Dat is geen manier van werken.

BOTTINE : Leg uit dat ik nog aan het werken ben.

MARTHA : Twijfel daar maar niet aan, dat doe ik, dat zal ik wel eens in de verf zetten

BOTTINE : Doe dat. Let op, hij komt naar hier.

(Op dat ogenblik komt Burger licht aarzelend naar de bank.)

MARTHA : Wie? *(ze merkt hem nu ook)* O, die...

BOTTINE : *(tot Burger)* Zit jij in het wijkcomité?

BURGER : Neen, maar ik help mee in mijn vrije tijd.

MARTHA : Ja, jij hebt tijd zat natuurlijk, nu je werkloos bent.

BURGER : Goeiemiddag, mevrouw Bottine. Blij u nog eens te zien.

MARTHA : Mijn man heeft het regelmatig over jou. Ik heb niet het geluk zo veel vrije tijd te hebben als jij. Ik kom er zo weinig toe naar hier te komen.

BURGER : Huisvrouw is een fulltime job met veel overuren, dat klopt.

BOTTINE : Over werk gesproken. Hoe lang is dat nu al dat je zonder werk zit?

BURGER : Een jaar ongeveer.

MARTHA : En je vindt echt niets?

BURGER : O jawel, hier en daar wel eens iets, een paar dagen. Via het interimkantoor.

BOTTINE : Ja, zo gaat dat met die uitzendkrachten. Nooit echt een vooruitzicht. Ze moesten ze afschaffen. Je moet mensen echte perspectieven geven.

BURGER : Maar ik heb ook wel eens langere opdrachten gehad.

BOTTINE : Ja? Ik wist niet dat ze die ook konden geven.

BURGER : Al eens drie weken in de koekjesfabriek.

MARTHA : Drie weken!

BOTTINE : Wat je lang noemt. En wat moest je er doen?

BURGER : Het was geen lastig werk. Ik werkte in de verpakking. Dozen open vouwen en op de band zetten.

MARTHA : Weinig interessant werk.

BOTTINE : Jij hebt toch gestudeerd?

BURGER : Sociaalassistent. Maar die hebben ze weinig nodig.

BOTTINE : Ik dacht nochtans dat daarvoor...

BURGER : Eigenlijk hebben ze ons wel sterk nodig natuurlijk. Als u gaat kijken waar er overal een sociaalassistent aan het werk zou moeten, dan... Maar er is geen geld om ons te betalen, veronderstel ik.

BOTTINE : Zou wel kunnen. (*kijkt even naar zijn vrouw, wat hij nu zegt, hoort blijkbaar in haar jargon thuis*) We geven geld aan terroristen, geven geld aan gewelddadige kranten, aan vreemd werkschuw tuig, maar we hebben geen geld voor fatsoenlijke mensen.³

BURGER : Het was ook wel wat een beetje een modetrend, die studierichting, toen ik er

³ Jörg Haider: We geven geld aan terroristen, we geven geld aan gewelddadige kranten, we geven geld aan werkschuw tuig, maar we hebben geen geld voor fatsoenlijke mensen. (Toespraak voor SS-veteranen, 30 september 1995)

aan begon. Een mens staat er op dat ogenblik niet bij stil dat hij achteraf ook nog aan het werk moet, natuurlijk.

MARTHA : Dat zal wel.

BOTTINE : Maar je kunt je kennis dan toch gebruiken in het nieuwe buurtcomité, veronderstel ik.

BURGER : Natuurlijk. Eigenlijk is dat ook het werk van een sociaalwerker: de buurt animeren. Ik had eigenlijk altijd al straathoekwerker willen zijn.

BOTTINE : Ik lees daar op het affiche dat er de eerste avond van de kermis een couscousavond plaatsvindt. Eigenaardig.

BURGER : Hoe bedoelt u?

BOTTINE : In die wijk wonen toch weinig migranten? Of vergis ik me daarin?

BURGER : Nee, nee, u hebt gelijk. Het is een wat sociaal achteruitgestelde buurt, vooral sinds het faillissement van de Spinnerij achter de wijk. Maar echt veel vreemdelingen zijn er niet.

MARTHA : Toch wordt het zo'n couscous ratatouille.

BURGER : Maar ik vind het wel leuk.

MARTHA : Ik vind het eerder vreemd.

BURGER : Het is eens iets anders dan al die afgezaagde gebruikelijke pensenslagen.

BOTTINE : Daar is nochtans niets verkeerd mee.

BURGER : En geeft toe, voor een barbecue is het nu wel nog wat frisjes. Tenminste dat vind ik. 't Is lente, maar geen zomer.

BOTTINE : Er zijn toch schotels genoeg van bij ons die je kunt aanbieden. (*duidelijk verveeld en afkeurend*) Maar ja, sommige mensen willen altijd wel iets anders, veronderstel ik.

BURGER : (*hij snapt de pikuur niet*) Dat is het eigenlijk. De vorige jaren is het altijd al een spaghettiavond geweest. Dat steekt tegen op de duur. De belangstelling vorig jaar was ook wat minder. Vandaar.

MARTHA : Ook niet echt van bij ons, spaghetti...

BOTTINE : ...maar kom: het is Europees, zullen we maar zeggen.

BURGER : Neen, iedereen in het comité wilde echt iets anders dit jaar. En dat voorstel om couscous te maken viel in goede aarde.

BOTTINE : *(wat stiller voor zichzelf en misschien naar zijn vrouw toe, niet naar Burger toe)* Het zou beter in duigen vallen. *(opnieuw tot Burger)* Het klinkt toch wat vreemd in de oren. In ons landje, op een Vlaamse wijkkermis, een couscousavond.

MARTHA : *(met een zucht)* Het zal wennen zijn.

BOTTINE : Ach, we moeten al aan zoveel wennen op dat gebied.

BURGER : Iedereen zal het wel leuk vinden.

BOTTINE : Dat zal wel, laten we het tenminste hopen.

BURGER : Natuurlijk.

BOTTINE : *(tussen zijn tanden en weg van Burger)* Ze nemen onze straten en pleinen af, onze huizen, ons geld en nu nog onze feesten en ons eten.

BURGER : Geen zin om te komen?

BOTTINE : *(verrast, werpt snel een blik naar zijn vrouw die achter de rug van Burger al aan het nee schudden is)* Wat zeg je?

BURGER : Ja, geen zin om te komen? Het is maar vijf euro voor de wijkbewoners en aan anderen vragen we wel iets meer, maar toch niet overdreven.

BOTTINE : Wat heet overdreven?

BURGER : Zeven en een halve euro.

BOTTINE : *(verwacht voor het 'apeneten' blijkbaar niet zo'n hoge prijs)* Zeven en een halve euro?

BURGER : Dat is toch nog maar de helft van wat u er in een restaurant zou voor betalen.

BOTTINE : Ik zou het niet weten. Ik ben het nog nooit op de kaart tegengekomen.

MARTHA : Ja, dat zal dan aan onze restaurantkeuze liggen, veronderstel ik, liefje.

BOTTINE : Wanneer is het weer?

BURGER : Over veertien dagen. Ik zeg altijd je moet die affiches niet te veel op voorhand uithangen, dan zijn de mensen tegen het ogenblik dat het er is, vergeten wat er gebeurt.

BOTTINE : Ik zou het niet beter kunnen zeggen.

BURGER : Wel?

BOTTINE : Wat bedoel je?